Dėl valstybės prioritetų Seimo pavasario sesijos darbotvarkėje

Rusijos karas Ukrainoje suvienijo valdžios institucijas, verslą ir Lietuvos žmones. Užtikrinti ilgalaikę paramą už laisvę ir demokratiją kovojantiems Ukrainos žmonėms galime tik būdami stiprūs. Stiprią ir efektyvią valstybę sukursime dėmesį sutelkę į svarbiausias valdžios institucijų funkcijas, atsisakę perteklinės biurokratijos ir atlaisvinę valstybės tarnautojų bei įmonių dirbančiųjų rankas veikti.

Ekonominių ryšių su agresoriais nutraukimo akivaizdoje svarbu išlaikyti mūsų ūkį veikiantį ir padėti jam adaptuotis prie ūmių pokyčių. Todėl vienybės dvasioje Lietuvos laisvosios rinkos institutas (LLRI) kviečia susitelkti ir stiprinti šalies valstybės tarnybos ir ūkio pagrindus.

Laikmečio dvasią atitinkanti teisėkūra

Atsakingai priimami įstatymai yra būtini žmonių ir valdžios institucijų abipusei pagarbai ir pasitikėjimui grąžinti. Tiek reguliavimo alternatyvų, tiek poveikio vertinimas yra privalomos teisėkūros stadijos, kurias būtina atlikti prieš registruojant įstatymo projektą. Tačiau teisėkūros sistema nenumato galimybės neregistruoti projekto, kurio rengimas neatitinka keliamų formalių reikalavimų. Seimo valdyba ir kanceliarija neturi realių svertų, kaip sustabdyti nekokybiškai parengtų įstatymų patekimą į Seimo darbotvarkę. Teisėkūros kokybės reikalavimų neatitinkantys projektai neturi būti registruojami, kol nebus atlikti visi privalomi teisėkūros žingsniai. Nuo įstatymų leidėjo gebėjimo greitai ir efektyviai reaguoti į gyvenimo poreikius priklausys visuomenės gerovė ir valstybės likimas, todėl būtent dabar turime padaryti viską, kad neparengtų, nekokybiškų ir neapgalvotų įstatymų projektų srautas neapkrautų Seimo ir neeikvotų ribotų visuomenės išteklių ir laiko rezervų.

Valstybės tarnautojų atsakomybės stiprinimas

Tam, kad valstybės institucijos veiktų taikliai ir efektyviai, o įmonės galėtų pertvarkyti savo tiekimų, gamybos bei logistikos grandines, turi būti sutrumpintos visos tam kliudančios administracinių derinimų, leidimų gavimo ir kitos procedūros.

Biurokratinių grandinių trumpinimas yra pagrindinis neišnaudotas resursas, kuris leistų išlaisvinti valstybės tarnautojus svarbiausioms, išimtinėms valstybės funkcijoms bei maksimaliai įgalintų įmones veikti greitai, taupyti laiką ir finansinius išteklius. Tai užtikrintų viešojo valdymo reforma, kurios centre – reali valstybės tarnautojų atsakomybė ir išlaisvintos galimybės pasiekti visuomenei svarbiausių tikslų, o ne vykdyti nusistovėjusias procedūras. vykdyti svarbiausias valstybės funkcijas bei realizuoti gerojo valdymo principus.

Reformuojant viešąjį sektorių svarbu spręsti ne materialinės tarnautojų atsakomybės problemas, bet plėsti pačios atsakomybės sampratą. Atsakomybė ar atsakingumas kaip tarnautojo rūpestis ir šeimininkiškumas turi būti organiškai įtraukti į sistemos veikimą. Tam būtina įgyvendinti mechanizmą, kuris skatintų už gerą įtvirtintų principų laikymąsi ir baustų už jų neužtikrinimą.

Saugumo ir ekonominė situacija verčia peržiūrėti biudžetą ir lėšų paskirstymą pagal optimistinį ir pesimistinį scenarijų. Solidarumo dvasioje atliekama biudžetų peržiūra taptų akstinu optimizuoti

valdžios institucijų veiklą: pavesti valdžios institucijoms maksimaliai supaprastinti atliekamas funkcijas, atsisakyti nebūtinų išlaidų ir įgalinti visų grandžių tarnautojų atsakomybę. Valstybės mastu uždavus prasmingo taupymo gaires, būtų didinamos galimybės išlaikyti tvirtą ir efektyvią valstybę.

Našta neapkrautos investicijos

Geopolitinė situacija gali žymiai sumažinti užsienio ir vietos investicijas į Lietuvos ekonomiką. Siekiant spręsti su tuo susijusius iššūkius yra tikslinga numatyti tokią įmonių apmokestinimo tvarką, kuri leistų įmonėms intensyviai investuoti iš uždirbto pelno. Tam, kad išlaikytume ilgalaikio kuriančio kapitalo bazę įsibėgėjusios inflacijos sąlygomis, būtina pertvarkyti įmonių apmokestinimo modelį, leidžiant investuoti iš uždirbto pelno, neapkraunant investicijų ir rezervų papildomais mokesčiais.

Paskirstyto pelno apmokestinimo modelio įvedimas leistų Lietuvoje veikiančioms įmonėms intensyviai ir efektyviai investuoti į plėtrą, žaliąjį kursą ir skaitmeninimą. Toks mokestis neapsunkintų investicijų mokesčiais ir biurokratine našta, nediskriminuotų investicijų dėl rūšies, sumažintų įmonių poreikį skolintis ir realiai prisidėtų prie šešėlio mažinimo. Toks mokestis leistų realizuoti Lietuvoje planus dėl aukštesnės vertės sukūrimo. Nuo investicijų lygio priklausys krizės trukmė.

Tvari migracijos ir darbo rinkos politika

Būtinybė padėti nuo karo bėgantiems ukrainiečiams atkreipė dėmesį į perteklines užsieniečių įdarbinimo Lietuvoje procedūras. Nuoseklus jų atsisakymas leistų sutelkti valstybės institucijų pastangas į svarbiausias funkcijas. Vienas pirmųjų žingsnių – perduoti kvalifikacijos ir darbo patirties patikros funkciją darbdaviams, kai legaliai dirbti atvyksta trečiųjų šalių piliečiai. Profesijų sąrašai, patvirtintų įmonių sąrašai, kvotos – būtina bendrai taikyti paprastas, logiškas bei skaidrias procedūras ir atsisakyti brangiai kainuojančių priemonių ir išimčių.

Ypatingai didelis ilgalaikių bedarbių skaičius Lietuvoje yra susijęs su aukštais nedarbo spąstais. Kuo jie aukštesni, tuo mažiau bedarbiui patrauklu ir naudinga pradėti dirbti už galimą gauti algą. Padidinus neapmokestinamąjį pajamų dydį (NPD), didėja itin aštriai nedarbo spąstus patiriančių žmonių neto atlyginimas ir motyvacija dirbti. Sutrumpinus nedarbo išmokos mokėjimą žmonės turėtų daugiau motyvacijos greičiau įsilieti į darbo rinką, mažėtų ilgalaikių bedarbių problema.

Kokybiškas ES teisės aktų perkėlimas

Perkeliant Europos Sąjungos (ES) teisės aktus į nacionalinę Lietuvos teisę, susiduriama su ydinga „auksavimo“ (*angl.* gold-plating) praktika. Suprasdami, kad Seimo darbotvarkės dalis bus skirta planiniam ES teisės aktų perkėlimui, siunčiame analitinę medžiagą, padėsiančią išvengti „auksavimo“.

Ši praktika sukelia nepagrįstą naštą tiek visuomenei, tiek valstybės tarnautojams ir yra jiems žalinga. Nors ES teisės perkėlimui yra taikomi tie patys teisėkūros reikalavimai, tačiau jie yra teisiškai neįpareigojantys. Perteklinių naujų taisyklių svarstymas prisidengiant direktyva ne tik nepagrįstai apsunkina gyventojų galimybes prisitaikyti prie pokyčių, bet ir eikvotų Vyriausybės bei Seimo laiko bei finansinius išteklius. Šis laikmetis skatina mobilizuotis ir išteklius skirti tik būtinųjų direktyvos reikalavimų perkėlimui.

Su „auksavimo“ praktikos prevencija susijusią medžiagą ir kitus Lietuvos laisvosios rinkos instituto analitinius darbus galite rasti šiame sąraše:

- Analitinė medžiaga „Teisės aktų „Auksavimas“: kaip atpažinti ir išvengti”.
- Teisėkūros stebėsenos ataskaita „Formalus taisyklių laikymasis kenkia teisėkūros kokybei“.
- Studija „Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas teisėkūros procese“.
- Studija „Ūkio subjektams tenkanti reguliavimo našta: kaip ją sumažinti“.
- Analitinė medžiaga „Koks pelno apmokestinimo modelis būtų palankus investicijoms ir gerovei?“.
- Analizė „Nedarbo spąstai Lietuvoje: kaip išsilaisvinti“.
- Analitinė medžiaga „Kaip supaprastinti asmenų iš trečiųjų šalių įtraukimą į darbo rinką?“.